

ПРОБЛЕМИ ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

Кармінська-Белоброва М.В., аспірантка
Харківська державна академія культури

Ефективно працююча податкова система може існувати тільки за умови також ефективно працюючого податкового відомства. Одним з основних напрямків його роботи є адміністрування податків, суть якого полягає у встановленні процедури нарахування та сплати податків.

Визначимо декілька критеріїв ефективності податкового адміністрування. Їх вибір залежить від наявної статистичної бази, доступу до інформації податкових органів, наявності наукових розробок в цій галузі. Відсутність вітчизняних досліджень в галузі адміністрування податків вимагає потребу пошуку даних у дослідженнях зарубіжних експертів.

За основу аналізу взяті три основних показники: кількість платежів; час, що відводиться для сплати податків, та питома вага сплачених податків у валовому прибутку (табл. 1.1). [3].

Таблиця 1. 1.

Показники функціонування податкової системи

Кількість платежів	Показник, що відображує кількість сплачених податків і врахування відшкодування платежів податків з бюджету (кількість фінансових трансакцій з бюджету) на рік. Сюди також зараховуються електронні платежі податків.
Час на сплату податків	Показник, що відображує час у годинах на рік, який витрачається для підготовки, заповнення податкових документів, сплати (або відшкодування) трьох головних податків: ПДВ чи податок з обороту; податок на прибуток та податки на працю, загальна сума сплачених податків.
Загальна сума сплачених податків	Показник, що відображує загальну суму сплачених податків підприємством на другому році його існування за виключенням податків на працю. Сплачені податки виражаються як доля валового прибутку (вартість реалізованої продукції плюс витрати на працю).

Оскільки представляти всі країни у пропонованому дослідженні означатиме значне збільшення його обсягу, то варто обмежитися таблицею, що дає уявлення про податкові системи за середньостатистичними показниками по різних регіонах світу (табл. 1. 2) [3].

Таблиця 1. 2.

Статистичні показники податкових систем регіонів світу

Регіони світу	Кількість платежів	Кількість годин	Всього сплачених податків (%) від валового	Середній час на один платіж
---------------	--------------------	-----------------	--	-----------------------------

			прибутку)	(години)
Азійсько-Тихоокеанський регіон	28,2	249,9	31,2	8,86
Європа & центральна Азія	46,9	431,5	50,2	9,20
Латинська Америка & Карибський басейн	27,3	529,3	52,8	10,98
Середня Азія & Північна Африка	16,3	241,9	35,1	8,86
Країни з високим рівнем прибутку	16,3	197,2	45,4	12,09
Південна Африка	25,8	331,7	35,3	12,85
Регіон СубСахара	41,4	394,0	58,1	9,51

З даних наведеної таблиці видно, що найбільш спрощеним є процедура сплати податків у країнах з високим рівнем доходу, а найбільш складна – у Латинській Америці.

Наступна таблиця містить інформацію про час, який необхідно витратити бухгалтерії пересічного підприємства для здійснення всіх стадій процедури (підготовка, заповнення та реєстрація податкової звітності) сплати основних податків: ПДВ або податок з обороту, податку на прибуток та внесків до фондів соціального страхування (табл. 1. 3) [1. с. 66].

Таблиця 1. 3. Час адміністрування податків в деяких країнах.

Країна	Кількість годин в році	Кількість повних діб
<i>Україна</i>	2185	91
Бразилія	2600	108
Білорусь	1188	49
Вірменія	1120	46
В'єтнам	1050	43
Чехія	930	38
Російська Федерація	256	10
Молдова	250	10
Польща	175	7
Казахстан	156	6
ФРН	105	4
Естонія	104	4
Франція	72	3

З наведеної таблиці видно, що Україна займає одне з перших місць за часом процедури податкового адміністрування, яке фактично займає 91 добу. У багатьох інших країнах цей показник набагато менший. Франція ж взагалі є в цьому плані лідером, оскільки на адміністрування податків підприємство тут витрачає в середньому всього 3 доби.

Порівняльний аналіз даних розглянутої таблиці дозволяє говорити про недосконалість системи податкового адміністрування в Україні, навіть порівняно з її сусідами по СНД (Білорусією, Молдовою, Росією та Казахстаном). Тобто можна вважати, що система адміністрування податків в

Україні дуже далека від параметрів оптимальності. Виходячи з встановлених в Україні нормативів робочого дня можна визначити, що кількість робочих днів у році становить приблизно 260. Тоді, як час на адміністрування податків передбачає 273 робочі дні, тобто перевищує встановлену кількість робочого часу на рік, що можна вважати додатковим аргументом для твердження неефективності процедури адміністрування податків в Україні.

Неефективність названої процедури багато в чому пояснюється тим, що сьогодні в українських територіальних податкових органах яскраво виражена спеціалізація за видами податків, а це призводить до таких негативних наслідків:

а) дублювання ідентичних функцій різними структурними підрозділами органів податкової служби;

б) слабо виражена спеціалізація податкових органів, тому що одному працівнику доводиться виконувати велику кількість податкових процедур;

в) існування великого відсотку обслуговуючого персоналу відносно до висококваліфікованих фахівців в територіальних податкових інспекціях з невеликою чисельністю працівників;

г) закріплення платників податків за конкретними інспекторами, що виступає передумовою всіляких зловживань (бюрократії, корупції тощо) [2. с. 32].

З усього викладеного по проблемі ефективності адміністрування податків можна зробити такі висновки:

По-перше, може бути декілька критеріїв оптимальності податкового адміністрування. Найбільш поширеним серед них є рентабельність функціонування податкових органів. В якості критерію можна також брати виконання планових показників з оподаткування, а також час, потрібний для адміністрування податків (що прийнято в міжнародній практиці).

По-друге, податкове адміністрування в Україні за своїми характеристиками не оптимальне і потребує великих перетворень. Складне і непрозоре податкове законодавство, можливість звільнення від оподаткування, покарання, що накладаються вибірково – все це породжує корупцію, ухилення від сплати податків і тіньову економічну діяльність. Метою реформування адміністрування податків має стати створення системи, яка б значно зменшила можливість корупції в галузі оподаткування і зменшила б всілякі витрати на податкове адміністрування

Використана література:

1. Актуальные проблемы налоговой политики в условиях модернизации экономики. Опыт Украины и Белоруссии / под. ред. Оньшко С. В. – Ирпень: Национальный университет ГНС Украины, 2007. – С. 66.

2. Письменный В. Податкові органи держави в системі управління оподаткуванням // Світ фінансів. – 2005. – Вип. 3 – 4. – С. 84.

3. Doing Business in 2006 – [Electronic resource]. The Word Bank Group // http://www.doingbusiness.org/Explore_Topics/Paying_Taxes/Compare_All.asp.